

UČEBNÉ OSNOVY

Názov predmetu	Dejepis
Vzdelávacia oblasť	Človek a spoločnosť
Ročník	5. – 9. ročník
Názov ŠVP	Štátny vzdelávací program 2. stupňa základnej školy v Slovenskej republike
Názov ŠkVP	Škola pre každého, škola pre všetkých
Stupeň vzdelania	ISCED 2
Forma štúdia	denná
Vyučovacia jazyk	slovenský

Ročník		5.	6.	7.	8.	9.
Hodinová dotácia	týždenne	1	1+1	1+1	1+1	2
	ročne	33	66	33	33	66

1. Charakteristika predmetu

Význam v obsahu vzdelávania

Dejepis spolu s humánnou zložkou geografie a občianskou výchovou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov

Žiaci si postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania na základe oboznamovania sa s vývojom ľudskej spoločnosti najmä z hľadiska aspektu konajúcich osôb, či skupín ľudí a tiež prostredníctvom pohľadov na dôležité formy života spoločnosti v jednotlivých historických obdobiach.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti i celosvetovej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Žiaci si prostredníctvom dejepisu postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania, lebo chápanie, vnímanie a porozumenie historických procesov predstavuje jeden zo základných predpokladov komplexného poznávania ľudskej spoločnosti.

V procese výučby dejepisu na základnej škole sa kladie osobitný dôraz na dejiny 19. a 20. storočia preto, lebo v nich môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Dejepis vedie žiakov k vzťahu k vlastnej minulosti cez prizmu prítomnosti ako súčasť rozvíjania, korigovania, kultivovania a zachovávanania ich historického vedomia, v ktorom rezonuje i vzťah k minulosti iných národov a etník. Rovnako tak k pochopeniu a rešpektovaniu kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a

spoločenstiev. Má tiež prispievať k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Dejepis pripisuje dôležitosť aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

2. Ciele predmetu

Dejepis je samostatným predmetom a spolu s geografiou a občianskou náukou tvorí vzdelávaciu oblasť **Človek a spoločnosť**.

Výchova a vzdelávanie v oblasti **Človek a spoločnosť** smeruje k vytváraniu kľúčových kompetencií tým, že žiaci:

- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom čase,
- nadobudnú spôsobilosť orientovať sa v historickom priestore,
- naučia sa čítať a používať dejepisnú mapu,
- získajú základné vedomosti a spôsobilosti z oblasti vybraných historických udalostí, javov, procesov z národných a svetových dejín,
- nadobudnú spôsobilosť pochopiť príčiny, priebeh a dôsledky historických udalostí,
- získajú schopnosti poznávať históriu na základe analýzy primeraných školských historických písomných, obrazových, hmotných a grafických prameňov a sú schopní týmto prameňom klásť primerane adekvátne otázky,
- rozvinú si komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti.
- osvoja si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

2.1. Kompetencie

Základnou cieľovou kategóriou výučby dejepisu je tvorba študijných predmetových, medzipredmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom, aby nepristupovali k histórii len ako k uzavretej minulosti, ale aj k rozvíjaniu celej škály kompetencií (spôsobilostí) klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, pomocou ktorých sa cez prizmu prítomnosti pýtajú na minulosť a vytvárajú si tak postupne vlastný názor.

2.1.1. Predmetové kompetencie

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci si kladú otázky a použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií:

- s historickým časom

- zarad'ovat' historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky,
- zarad'ovat' historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchronne,
- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja,
- využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti.

• **s historickým priestorom**

- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor,
- zarad'ovat' historické udalosti, javy, procesy a osobnosti v historickom priestore,
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti.

• **s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním**

- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť,
- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov,
- rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti,
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho,
- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov,
- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období,
- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj.

Žiaci aplikujú svoje otázky v nových situáciách, v skúmateľských postojoch a pracovných postupoch pri vyšetrovaní, pátraní v školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňoch - stopách po minulosti

- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napríklad písomného úryvku z prameňa, mapy, grafu, diagramu,
- pri vytvorení plánu skúmania, napríklad fotografie, historického obrazu,
- pri komunikácii v tíme o výsledkoch skúmania, napríklad pästného klinu, nástroja pomocou zmyslov, v múzeu, archíve,
- pri vytvorení záznamu zo skúmania, napríklad o ľuďoch, predmetoch a veciach na karikatúre, verbálneho textu.

• **pri vyhľadávaní relevantných informácií**

- z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických, i z textov kombinovaných,
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok,
- z populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie.

• **pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty**

- vyberaní informácií, napríklad z úryvku písomného prameňa, z učebnice, z internetu,
- organizovaní informácií, napríklad prostredníctvom poznámok, kľúčových pojmov, pamäťových máp, obrazového materiálu,
- porovnávaní informácií, napríklad podobnosti a odlišnosti, porovnať staré a nové, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo,

- rozlišovanie a triedenie informácií, napríklad rozlíšiť fakt, fikciu prostredníctvom karikatúry, legendy, povesti, spomienky,
- zaraďovanie informácií, napríklad na časovú priamku historické udalosti, do tabuľky, grafu, diagramu,
- kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií, napríklad zhodnotením viacerých webových stránok na jednu tému.

• **pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu**

- zoradení výsledkov, napríklad na časovú priamku, do Vennovho diagramu, do tabuľky, do schém, rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napríklad určovaním kľúčových pojmov, postupným vymedzovaním, historických pojmov v texte, zostavovaním pojmov do pamäťovej mapy,
- integrování výsledkov do chronologického a historického rámca, napríklad prostredníctvom chronologickej tabuľky,
- vyhodnocování správnosti postupu, napríklad overovaním historických faktov,
- tvorbe súboru vlastných prác, produktov (portfólio), napríklad obrazového materiálu, plagátu, letáku, nákresu, kresby.

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. 1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.“

2.2. Témy

Obsahom predmetu dejepis pre 5. ročník sú tri tematické celky:

1. Od blízkeho k vzdialenému
2. Človek v premenách času a priestoru
3. Človek a komunikácia

Obsahom predmetu dejepis pre 6. ročník sú tri tematické celky:

1. Obrazy pravekej spoločnosti
2. Obrazy starovekej spoločnosti
3. Obrazy stredovekého sveta

Obsahom predmetu dejepis pre 7. ročník sú štyri tematické celky:

1. Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline

2. Slováci v Uhorskom kráľovstve
3. Rodí sa európska novoveká spoločnosť
4. Habsburská monarchia v novoveku

Obsahom predmetu dejepis pre 8. ročník sú tri tematické celky:

1. Na ceste k moderným národom
2. Moderný slovenský národ
3. Rakúsko-Uhorsko

Obsahom predmetu dejepis pre 9. ročník sú štyri tematické celky:

1. Prvá svetová vojna
2. Medzivojnová Európa
3. Druhá svetová vojna
4. Svet po druhej svetovej vojne
5. Dejiny súčasnosti

3. Vzdelávací štandard

Požiadavky na výstup v 5. ročníku

Človek v premenách času a priestoru

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 5. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť správne pojmy, ktoré súvisia s tokom času, ✓ zakresliť na časovú priamku časové kategórie od blízkych po vzdialené, ✓ preskúmať okolie svojho bydliska, ✓ rozpoznať staré od nového ✓ rozpoznať, čo sa zmenilo za posledný rok jeho života, ✓ zaznamenať rozprávanie rodinných príslušníkov o minulosti, ✓ rozlíšiť jednotlivé generácie vo svojej rodine, ✓ rozlíšiť jednotlivé druhy historických prameňov, ✓ rozpoznať rozdiel medzi zemepisnou a dejepisnou mapou, ✓ zostaviť obrazový materiál o pohybe ľudí v minulosti a prítomnosti, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi, ktoré približujú danú tematiku.	<p>minulosť, prítomnosť, budúcnosť deň, mesiac, rok, dátum, letopočet kalendár desaťročie, storočie, tisícročie bydlisko, obec, región, Slovensko rodinný album, fotografia generácia, rodostrom historické pramene (písomné, obrazové, hmotné) múzeum, knižnica, archív, školská kronika mapa vyst'ahovalectvo, prist'ahovalectvo, stretávanie kultúr základné analytické otázky: Kto je autorom prameňa? Kedy bol napísaný prameň? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora prameňa?</p>

Človek a komunikácia

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 5. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť jednotlivé druhy komunikácie medzi ľuďmi, ✓ prerozprávať príbeh z minulosti svojho regiónu, ✓ identifikovať dôsledky konfliktov a vojen pre človeka a prostredie, v ktorom žije, ✓ zdôvodniť stálu prítomnosť vojen v minulosti a prítomnosti,	<p>jazyk, písmo, kniha, noviny, rozhlas, televízia, internet náboženstvo legendy, mýty, povesti konflikt, vojna, detský vojak, mier, obeť detská práca</p>

✓ pracovať so školskými historickými prameňmi, ktoré približujú danú tematiku.	
--	--

Požiadavky na výstup v 6. ročníku

Obrazy pravekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať rozdiely v spôsobe obživy a života pravekých zberačov, lovcov a roľníkov, ✓ porovnať výhody a nevýhody kamenných a kovových nástrojov, resp. zbraní, ✓ zdôvodniť oddelenie remeselníkov od roľníkov, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>zberač, lovec, roľník</p> <p>kameň, meď, bronz, železo, oppidum</p>

Obrazy starovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ odhaliť vzťah medzi prírodnými podmienkami údolí veľkých riek a vznikom prvých štátov, ✓ rozlíšiť jednotlivé vrstvy spoločnosti v mestskom štáte, ✓ identifikovať poznatky obyvateľov najstarších štátov, ktoré nám slúžia dodnes, ✓ určiť hlavné znaky aténskej demokracie, ✓ vymedziť hlavné znaky rímskej republiky, ✓ zdôvodniť premenu rímskej republiky na ríšu, ✓ rozpoznať príčiny budovania rímskej hranice pozdĺž Dunaja, ✓ zhromaždiť informácie o prítomnosti Rimanov na našom území, 	<p>riečne civilizácie, deľba práce</p> <p>mestský štát</p> <p>polis</p> <p>aténska demokracia, olympijské hry</p> <p>republika, cisárstvo</p> <p>Limes Romanus</p> <p>Judaizmus, kresťanstvo, Biblia</p> <p>islam, Korán</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ zhrnúť príčiny zániku Rímskej ríše, ✓ zhodnotiť prínos antickej kultúry pre našu prítomnosť, ✓ zostaviť turistického sprievodcu o divoch starovekého sveta, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia 	
--	--

Obrazy stredovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 6. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ objasniť fungovanie stredovekej spoločnosti na základe vazalských vzťahov, ✓ identifikovať spôsob života a obživy jednotlivých sociálnych vrstiev stredovekej spoločnosti, ✓ vysvetliť fungovanie stredovekého mesta, ✓ zdôvodniť význam kláštora pre hospodárstvo a kultúru, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>kráľ, léno, vazal, lénny systém, šľachta, duchovenstvo poddaní, mestské obyvateľstvo hrad, dedina, mesto, kláštor, univerzita</p>

Požiadavky na výstup v 7. ročníku

Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť kľúčové udalosti z obdobia Veľkej Moravy, ✓ rozpoznať kultúrny odkaz Veľkej Moravy, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>Samova ríša, Franská ríša, Byzantská ríša Veľká Morava byzantská misia</p>

Slováci v Uhorskom kráľovstve

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže: <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozlíšiť kľúčové udalosti stredovekého Uhorska, ✓ rozpoznať mnohonárodnostný charakter Uhorska, ✓ zdôvodniť politický a hospodársky rozmach Uhorska, ✓ vytvoriť turistického sprievodcu po banských mestách, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia	Uhorsko dynastie kolonizácia banské mestá

Obrazy novovekého sveta

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže: <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať dôsledky vynálezu kníhtlače na človeka a spoločnosť, ✓ vymedziť hlavné príčiny a dôsledky zámorských objavov, ✓ porovnať proces výroby v cechu a manufaktúre, ✓ zovšeobecniť hlavné myšlienky reformácie, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia.	mešťan, humanizmus a renesancia kolónie, kolonializmus remeselník, cech, manufaktúra reformácia, protestant, katolík

Habsburská monarchia na prahu novoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak na konci 7. ročníka základnej školy vie/dokáže: <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať hlavné zmeny v Uhorsku po roku 1526, ✓ vystihnúť spoločné znaky protihabsburských povstaní v Uhorsku, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia	Moháč, Turci Bratislava Habsburgovci protireformácia

Požiadavky na výstup v 8. ročníku

Zrod modernej doby

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zhrnúť základné myšlienky osvietenstva, ✓ rozpoznať viedenský kongres ako medzník vo vývoji európskych dejín, ✓ porovnať proces výroby v cechu, manufaktúre a továrni, ✓ vystihnúť základné znaky priemyselnej revolúcie, ✓ zdôvodniť vplyv zjednotených štátov na mocenské pomery v Európe, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia.	<p>osvietenstvo Veľká francúzska revolúcia priemyselná revolúcia továreň, podnikateľ, robotník národný štát, nacionalizmus militarizácia</p>

Moderný slovenský národ

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 8. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zhodnotiť význam osvietenských reforiem, ✓ rozpoznať ciele slovenského národného hnutia, ✓ vystihnúť, čo sa zmenilo a čo sa nezmenilo v postavení Slovákov po revolúcii, ✓ určiť príčiny a dôsledky vyst'ahovalectva z Rakúsko– Uhorska, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia.	<p>tereziánske a jozefínske reformy spisovný jazyk revolučný rok 1848/49 Slovenská národná rada, Matica slovenská rakúsko – uhorské vyrovnanie modernizácia, industrializácia maďarizácia</p>

Požiadavky na výstup v 9. ročníku

Obrazy Prvej svetovej vojny

Výkonový štandard	Obsahový štandard
--------------------------	--------------------------

<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ porovnať ciele štátov Dohody a Trojspolku, ✓ rozpoznať útrapy ľudí na fronte a v zázemí počas prvej svetovej vojny, ✓ identifikovať ciele domáceho a zahraničného odboja, ✓ zdokumentovať pomocou mapy zmeny po zániku Rakúsko – Uhorska, ✓ vyhľadať svedectvá týkajúce sa prvej svetovej vojny, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>Dohoda, Trojspolok front, zázemie československé légie Parížska mierová konferencia nástupnícke štáty po prvej svetovej vojne Československá republika</p>
--	---

Európa v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ objasniť základné znaky parlamentnej demokracie, ✓ rozlíšiť demokratický a nedemokratický charakter štátu, ✓ rekonštruovať každodenný život v diktatúrach, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>parlamentná demokracia komunizmus, fašizmus, nacizmus</p>

Československo v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať politický systém ČSR, ✓ rozpoznať mnohonárodnostný charakter ČSR, ✓ porovnať hospodársku situáciu v Čechách a na Slovensku, ✓ rozpoznať dôsledky rozbitia ČSR, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného 	<p>Česi, Slováci, národnostné menšiny kultúra, spolky, školstvo centralizmus, autonómia</p>

historického obdobia.	
-----------------------	--

Obrazy Druhej svetovej vojny

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vymedziť kľúčové medzníky druhej svetovej vojny, ✓ vyhľadať svedectvá o útrapách ľudí na fronte a v zázemí počas druhej svetovej vojny, ✓ spracovať holokaust na konkrétnom príbehu, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>fašistická os protihitlerovská koalícia totálna vojna protifašistický odboj holokaust, koncentračné tábory</p>

Slovenský štát (1939 – 1945)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ porovnať politický systém Slovenského štátu s politickým systémom ČSR, ✓ rozpoznať vzťahy medzi Nemeckom a Slovenským štátom, ✓ zhodnotiť hospodársky a kultúrny rozvoj Slovenského štátu ✓ konkretizovať postupné obmedzovanie práv a slobôd židovských spoluobčanov, ✓ zhodnotiť význam Slovenského národného povstania, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>totalitný režim židovský kódex deportácie odboj Slovenské národné povstanie</p>

Rozdelený svet

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p>	<p>OSN</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať vplyv bipolárneho sveta na každodenný život, ✓ nájsť prejavy odporu obyvateľstva vo východnom bloku, ✓ vystihnúť základné medzníky procesu európskej integrácie, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>superveľmoci: USA, ZSSR žeľzná opona, studená vojna hospodárske a vojenské bloky hrozba jadrovej vojny dekolonizácia svet ako „globálna dedina“</p>
--	---

Československo za železnou oponou

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať dôsledky februárového prevratu, ✓ zdokumentovať prejavy totality, ✓ identifikovať premeny vidieka a mesta, ✓ spracovať spomienky svedka augustových udalostí, ✓ zistiť konkrétne prejavy „normalizácie“ v každodennom živote, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>Február, politické procesy znárodnenie, kolektivizácia, industrializácia Pražská jar „normalizácia“ Charta 77, disident sviečková manifestácia, nežná revolúcia</p>

Slovensko po roku 1989

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 9. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať hlavné zmeny v Československu po roku 1989, ✓ určiť príčiny rozdelenia Českej a Slovenskej republiky, ✓ rozpoznať podoby spolužitia Čechov a Slovákov v 20. storočí, ✓ určiť výhody a nevýhody voľného pohybu osôb a tovaru v Európskej únii, ✓ pracovať so školskými historickými prameňmi z daného historického obdobia. 	<p>parlamentná demokracia rozdelenie Československa, vznik Slovenskej republiky vstup Slovenskej republiky do NATO a Európskej únie</p>

DISPONIBILNÉ HODINY

V prípade rozšírenia vyučovania dejepisu v šiestom, siedmom a ôsmom ročníku o 1 disponibilnú hodinu nedôjde k rozšíreniu obsahu. Disponibilná hodina bude využívaná na opakovanie a upevnenie učiva, na tvorbu projektov a na vzdelávanie formou exkurzií.

DEJEPIS V 6. ROČNÍKU – ZVÝŠENÁ ČASOVÁ DOTÁCIA O 1 HOD. TÝŽDENNE

DEJEPIS V 7. ROČNÍKU – ZVÝŠENÁ ČASOVÁ DOTÁCIA O 1 HOD. TÝŽDENNE
V PRÍPADE II.VARIANTU – BEZ DRUHÉHO CJ - RUJ

DEJEPIS V 8. ROČNÍKU – ZVÝŠENÁ ČASOVÁ DOTÁCIA O 1 HOD. TÝŽDENNE
V PRÍPADE II.VARIANTU – BEZ DRUHÉHO CJ - RUJ

4.Stratégie vyučovania (výchovné a vzdelávacie)

4.1. Vzdelávacie stratégie

Metódy:

- **motivačné** - motivačný rozhovor, motivačný problém, motivačnú demonštrácia
- **expozičné metódy** - rozprávanie, výklad, vysvetľovanie, manipulácia s demonštračnými pomôckami,
- **fixačné metódy** – ústne a písomné opakovanie, precvičovanie učiva, domáce úlohy,
- **aktivizujúce metódy** – didaktická hra, samostatná práca, práca vo dvojiciach, tímová práca
- **práca s knihou, textom**
- **učenie prostredníctvom informačnej, didaktickej a komunikačnej techniky**
- **experimentovanie**

Formy

- vyučovacia hodina (základného, expozičného, fixačného typu)
- exkurzie, návštevy pamätihodností a múzeí
- projekty

4.2. Výchovné stratégie

Výchovné stratégie u žiakov rozvíjajú:

- samostatnosť pri objavovaní minulosti
- vytrvalosť v pátraní
- presnosť v orientovaní sa v čase a priestore

- sústredenosť
- systematickosť práce
- estetika prejavu

5. Prierezové témy

Osobnostný a sociálny rozvoj

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- porozumel sebe a iným;
- optimálne usmerňoval vlastné správanie;
- nadobudol základné prezentačné zručnosti osvojené na základe postupného spoznania svojich predpokladov a uplatňoval ich pri prezentácii seba a svojej práce;
- získal a uplatňoval základné sociálne zručnosti pre optimálne riešenie rôznych situácií;
- rešpektoval rôzne typy ľudí a ich názory a prístupy k riešeniu problémov.

Výchova k manželstvu a rodičovstvu

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- získal základné predpoklady pre zodpovedné rozhodnutia v oblasti partnerských vzťahov, manželstva a rodičovstva;

Environmentálna výchova

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozpoznal a vyhodnotil zmeny v prírode a vo svojom okolí;
- získal informácie o zásahoch človeka do životného prostredia a vyhodnotil ich dôsledky v lokálnych a globálnych súvislostiach;

Mediálna výchova

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- uvedomil význam a vplyv médií vo svojom živote a v spoločnosti;
- nadobudol základné technické zručnosti potrebné pre používanie médií a médiá využíval zmysluplne;
- pochopil a rozlíšil pozitíva a negatíva využívania, vplyvu médií a ich produktov;

Multikultúrna výchova

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rešpektoval prirodzenú rozmanitosť spoločnosti;
- spoznal rozličné tradičné aj nové kultúry a subkultúry;
- akceptoval kultúrnu rozmanitosť ako spoločenskú realitu;
- uplatňoval svoje práva a rešpektoval práva iných ľudí;
- mal možnosť spoznať naše kultúrne dedičstvo a rozvíjal tak svoju kultúrnu identitu.

Ochrana života a zdravia

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozpoznal nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie;

6. Učebné zdroje

- Rôzne CD a DVD, dokumentárne filmy
- Staré fotografie, zošity, knihy
- Časopisy s historickou tematikou
- Školská kronika
- Rôzna literatúra o dejinách regiónu
- IKT, prístup na internet
- Učebnice dejepisu:
  - MIHÁLIKOVÁ, M. – TONKOVÁ, M. 2009. Dejepis pre 5. ročník základných škôl. Bratislava : SPN, 2009. 80 s. ISBN 978-80-10-01795-9
  - KRASNOVSKÝ, B. a kol. 2011. Dejepis pre 6. ročník základnej školy a 1. ročník gymnázia s osemročným štúdiom. Bratislava : SPN, 2011. 96 s. ISBN 978-80-10-01872-7
  - LUKAČKA, J. a kol. 2011. Dejepis pre 7. ročník základnej školy a 2. ročník gymnázia s osemročným štúdiom. Bratislava : SPN, 2011. 104 s. ISBN 978-80-10-02061-4
  - BEDNÁROVÁ, M. a kol. 2011. Dejepis pre 8. ročník základnej školy a 3. ročník gymnázia s osemročným štúdiom. Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2011. 96 s. ISBN 978-80-8115-043-2
  - KOVÁČ, D. a kol. 2012. Dejepis pre 9. ročník základnej školy a 4. ročník gymnázia s osemročným štúdiom. Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2012. 127 s. ISBN 978-80-8120-189-9
- Pracovné zošity Hravý dejepis, Hravá história
- Dejepisné mapy
- Prezentácie

7. Hodnotenie predmetu

Predmet dejepis je povinne klasifikovaný známku podľa platného klasifikačného poriadku, ktorý vymedzuje hodnotenie prospachu žiakov.

Hodnotí sa osvojenie základných poznatkov, zručností a postojov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu. Predmetom hodnotenia vo výchovno-vzdelávacom procese sú najmä učebné výsledky žiaka, ktoré dosiahol vo vyučovacom predmete v súlade s požiadavkami vymedzenými v učebných osnovách, osvojené kľúčové kompetencie, ako aj usilovnosť, osobnostný rast, rešpektovanie práv iných osôb, ochota spolupracovať a správanie žiaka podľa školského poriadku.

Hodnotenie slúži ako prostriedok pozitívnej podpory zdravého rozvoja osobnosti žiaka. Pri hodnotení výsledkov práce žiaka sa postupuje v súlade s:

- a) výchovno-vzdelávacími požiadavkami vzdelávacích programov,
- b) požiadavkami na rozvoj všeobecných kompetencií,
- c) učebnými plánmi, učebnými osnovami a štandardami.

Pri hodnotení žiaka sa posudzujú získané kompetencie v súlade s učebnými osnovami.

Otázky a úlohy, využívané na preverovanie vedomostí môžu byť:

- faktografické a terminologické – čo, kde a kedy sa stalo, udialo, kto, čo kedy urobil.....
- analyticko-syntetické – zamerané na stupeň pochopenia udalosti a procesov
- interpretačné – sú zamerané na analýzu, syntézu, interpretáciu a hodnotenie.

Podklady na hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov a správania žiaka získava učiteľ najmä týmito metódami, formami a prostriedkami:

- a) sústavným diagnostickým pozorovaním žiaka,
- b) sústavným sledovaním výkonu žiaka a jeho pripravenosti na vyučovanie,
- c) rôznymi druhmi skúšok (písomné, ústne, grafické), uplatňuje aj metódy menej riadené (referáty, projekty, pozorovania) - súbor prác žiaka, ktoré vypovedajú o jeho výkone,
- d) analýzou výsledkov rôznych činností žiaka,
- e) konzultáciami s ostatnými pedagogickými zamestnancami a podľa potreby s odbornými zamestnancami zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, všeobecného lekára pre deti a dorast, najmä u žiaka s trvalejšími psychickými a zdravotnými ťažkosťami a poruchami,
- f) rozhovormi so žiakom a so zákonným zástupcom žiaka.

Žiak je z predmetu skúšaný ústne aj písomne v polročnom hodnotiacom období. Učiteľ oznamuje žiakovi výsledok každého hodnotenia a posúdi klady a nedostatky hodnotených prejavov a výkonov. Po ústnom skúšaní učiteľ oznámi žiakovi výsledok ihneď. Výsledky hodnotenia písomných a grafických prác oznámi žiakovi a predloží k nahliadnutiu najneskôr do 10 dní. Písomné práce žiakov sa archivujú do konca príslušného školského roka.

Prostriedky hodnotenia:

- **ústne odpovede**
- **kontrolné práce**
- **projekty,**
- **aktivita, samostatná práca, tímová práca.**

I. Ústne odpovede

Pri verbálnej kontrole sa v ústnej odpovedi žiakov hodnotí osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou učebných osnov. Každý žiak absolvuje za polrok minimálne 1 klasifikovanú odpoveď, ktorá preveruje úroveň jeho kompetencií v rámci daných tematických celkov učebného plánu.

II. Kontrolné práce

V záujme objektivizácie výsledkov v jednotlivých triedach budú z učiva na záver tematických celkov priebežne spracované testy.

Okrem tematických písomných prác (t.j. testov po ukončení jednotlivých tematických celkov) má učiteľ vo svojej kompetencii zadávať podľa vlastného uváženia ďalšie klasifikované čiastkové úlohy, cvičenia, päťminútovky a previerky v časovom limite 10 –20 minút.

Hodnotiaca škála - prijatá bodová stupnica a percentuálna stupnica

100% – 90% – 1 (výborný)

89% – 75% – 2 (chváľitebný)

74% – 50% – 3 (dobrý)
49% – 25% – 4 (dostatočný)
24% – 0% – 5 (nedostatočný)

III. Projekty

Súčasťou celkového hodnotenia žiaka je aj spracovanie projektu na tému zadanú učiteľom alebo ľubovoľnú tému, ktorá korešponduje s témou učiva preberaného na hodinách. Projekt musí byť syntézou grafického prevedenia a verbálnej prezentácie. V prípade, že žiak ani po 2 upozorneniach túto prácu neodovzdá, je hodnotený známku 5 (nedostatočný).

Projekty sú hodnotené pridelovaním bodov za obsah, formu a úroveň prezentácie. Znáмка je udelená vypočítaním percenta úspešnosti zo sumáru týchto bodov. Vyučujúci môže pri hodnotení projektov vo väčšej miere ako pri iných činnostiach využívať sebahodnotenie a do hodnotenia zapájať ostatných žiakov.

Hodnotenie	Body
obsah	4
forma	2
prezentácia	4
SPOLU	10

Hodnotenie projektov a prezentácií		
Znáмка	Bodové hodnotenie	Znáмка
1	10 - 9	1
2	8 - 7	2
3	6 - 5	3
4	4 - 3	4
5	2 - 0	5

IV. Iné aktivity

Žiaci majú možnosť výslednú známku pri súhrnnom hodnotení a klasifikácii ovplyvniť okrem vyššie uvedených foriem prezentácie svojej práce aj známkami, ktoré majú menšiu váhu. Získať ich môžu napr. za aktivitu na vyučovaní, za dobrovoľné – estetické a originálne vypracovanie referátov či prezentácií (požiadavkou je vhodne ich prezentovať, nielen odovzdať), za účasť na mimoškolských aktivitách, umiestnenie na súťažiach, za svedomito a esteticky vedený zožit z predmetu...

Súhrnné hodnotenie a klasifikácia (na konci klasifikačného obdobia)

Pri klasifikácii a určovaní prospechu v predmete dejepis sa vyučujúci snaží o to, aby hodnotenie malo pre žiaka motivačný charakter, no obsahovalo aj konkrétne vyjadrenie toho, čo a v akej kvalite so zreteľom na individuálne schopnosti a usilovnosť žiak vo vyučovacom predmete zvládol. Stupeň prospechu sa neurčuje ako priemer známok získaných v danom klasifikačnom období. Učiteľ pri hodnotení teda zohľadňuje aj to, čo vyžaduje na hodinách:

- pripravenosť na vyučovanie,
- aktívnu účasť na hodinách,
- vypracovávanie zadanej práce pravidelne doma,
- nosenie pomôcok,
- dlhodobý pozorovateľný záujem o proces vyučovania,
- kreativitu,
- svedomitosť, česťnosť, zodpovednosť, ochotu pomôcť,
- asertívny no kultúrny prejav zmysluplného názoru,
- schopnosť komunikovať,
- schopnosť viesť dialóg a argumentovať,
- adekvátny štýl prejavu.

Absencia viacerých z týchto požiadaviek môže negatívne ovplyvniť výkon a výsledky žiaka, čo sa môže prejaviť aj v súhrnnom hodnotení a klasifikácii.

Učiteľ pri súhrnnom hodnotení a klasifikácii na konci klasifikačného obdobia, ktoré je plne v jeho právomoci a za ktoré je v plnej miere zodpovedný, dbá na to, aby pri klasifikácii výsledkov vo vyučovacom predmete dejepis postupoval v súlade s platným Metodickými pokynmi na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základných škôl č. 22/2011, berúc na zreteľ vekuprimeranosť, obsah učiva, učebné osnovy a výkonové štandardy pre 5. -9. ročník.